

† Gustav Vodušek

Dne 17. t. m. ob 20. uri je umrl v Trbovljah šolski ravnatelj v pokoju gospod Gustav Vodušek, ki je bil obenem tri desetletja okrajni šolski nadzornik za srez Brežice, Sevnica, Kozje in Laško ter župan trboveljski. Pokojni g. Vodušek je bil markantna osebnost, okoli katerega se je dolgo dobo sukalo vse javno življenje naše največje rudniške občine, mož, ki so ga dičile izredno velike sposobnosti in vrline kot vzgojitelja, organizatorja in upravnika.

Rojen je bil 17. julija 1859. v Vitanju pri Celju. Obiskoval je gimnazijo v Celju, učiteljske pa v Mariboru. Kot mlad, idealen učitelj je nastopil svojo prvo službo v Teharjih. Z ozirom na svoje odlične sposobnosti je postal, komaj 23 let star, že nadučitelj na šoli v Globokem pri Brežicah. Od tam je bil premeščen v Hrastnik, a iz Hrastnika kot nadučitelj v Trbovlje-Vode in odtod v Trbovlje-trg, kjer je služboval 32 let kot ravnatelj deške in dekliške šole, in sicer od 1. okt. 1892. do 30. junija 1924., ko je stopil v pokoj. Vsa njegova službena doba je znašala skupno 45 let, kar je nekaj izrednega.

Meseca junija 1924. l. so objavili časopisi imena tistih državnih uradnikov iz učiteljskih vrst, ki jih je prosvetno ministrstvo upokojilo po čl. 141., ker so dovršili v tem letu 65 let starosti. Med temi je bil tudi rajni g. Gustav Vodušek.

Kako plodonosno je bilo pokojnikovo delovanje na šolskem polju, je razvidno že iz tega, da je on kot okrajni šolski nadzor-

nik z vso svojo ljubeznijo in močnim vplivom skrbel za graditev novih šol. Kakor gobe po dežju so rasle nove moderne šolske stavbe. V Voduškovem področju se je zgradilo nič manj kot 46 šolskih poslopij, ustrežajočih vsem pedagoškim in zdravstvenim predpisom. Vzporedno z graditvijo novih šolskih stavb se je dvigal tudi šolski pouk v njegovem raju. Pač zlata doba razvoja slovenskega šolstva! V tistih časih, ko se je naš narod prebujal iz stoletne letargije, se je nadzornik Vodušek na odločilnih mestih z vso odločnostjo in izredno diplomatsko spretnostjo zavzemal za uvedbo slovenskega pouka na šolah, kjer se je takrat poučevalo izključno v nemškem jeziku. Velenemskim avstrijskim krogom to seveda ni bilo všeč, vendar pa je šolska oblast njegove vztrajne in pametne nasvete upoštevala ter dovolila pri pouku v šolah uvedbo slovenščine.

S svojimi zvezami je dosegel, da ni bilo v Trbovljah med svetovno vojno političnih preganjanih, kakor po drugih krajih. Leta 1905. je bil namreč izvoljen za župana trboveljske občine ter jo vodil z največjo previdnostjo do prevrata, kasneje pa več let kot gerent v jako razburkani povojni dobi. Imel je pri oblastih velik vpliv ter je vedno dosegel uspehe bodisi osebnih, socialnih ali gospodarske narave. Leta 1928. je bil zopet z veliko večino glasov izvoljen za župana v Trbovljah ter ostal na tem položaju do meseca maja leta 1934., ko je zaradi bolehnosti prostovoljno odstopil in se umaknil iz javnega življenja ter se popolnoma posvetil svoji ljubljani družini. S ponosom je lahko zrl nazaj na svoje javno delovanje, na velike uspehe, ki jih je dosegel, posebno kot šolski nadzornik in župan. Dvig narodnega šolstva, ustanovitev združene elektrarne in zadrzne posojilnice, nadalje ustanovitev meščanske šole v Trbovljah in zgraditev velikega modernega poslopja za njo, kakor tudi nova klavirna in hladilnica, novi tržni prostor in nešteto drugih javnih naprav, so plod njegovega neumornega truda. Nastala bi cela knjiga, če bi hoteli količjak podrobneje popisati javno delovanje Voduškovo. Blagopokojni Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj je odklikoval tega velezaslužnega moža za njegove vsestransko bogate uspehe na narodno-kulturnem in gospodarsko-političnem polju z redom Belega orla, z redom Jugoslov. krone in z redom sv. Save IV. stopnje.

Ime Gustava Voduška se bo ohranilo v trajno lepem spominu ne le v Trbovljah, temveč tudi v splošni slovenski kulturi in politični zgodovini. Slava mu!

J. P.

Ne besede, dejanja naj govore...

Slovenskim umetnikom nikdar ni bilo v življenju z rožicami poslano. V življenjsko pičlo odmerjenih razmerah so morali kovati svojemu narodu ime in zgodovino.

A ko so trudni umirali, takrat se je narodovo srce razsolzilo, duša pokala in s slavo ter s častjo so bili izročeni njihovi zemeljski ostanki materi slovenski zemlji v hladen obem. Pokopani so bili v blesku, kot njihovi petični sobratje; govor, pesem, cvetje, jok in pogrebščina. V življenju preganjani, jezično okrcani, zasramovani, da celo za tujce označeni, jih je domovina sedaj ko je duh zastal, jela smatrati za svoje.

Nedavno je omagal spet eden izmed velikih slovenskih umetnikov, učitelj Emil Adamič.

Učiteljski stan je dal slovenski glasbeni kulturi veliko krepkih oračev — tako aktivnih (tvorcev), kot reproduktivnih (izvajalcev). Saj so se melodije prve slovenske operete »Belin« izlile iz peresa učitelja Župana iz Kamnika.

A najvidnejši reprezentant je bil E. Adamič, ki je prav gotovo zalegal za vse, saj je napisal mnogo nad 300 del (natančno koliko niti sam ni vedel!) v vseh možginskih glasbenih oblikah: klavir, orkester v različnih zasedbah, soli in glavno njegovi področje: zbor!

Če je res kar sem trdil v uvodu, da mi šele po smrti dajemo umetniku to kar je njegovega in hočemo imeti tudi mi kar je našega, potem povejmo učitelji odločno, da je Adamič bil in ostane le naš.

In kaj naj storimo?

Spomenik pustimo drugim, ta bo iz bron! Sedaj ko polagamo še nezaključeno, a vendar prebogato Emilovo deščino med zaklade naše kulture, bi mu ne mogli naše hvaležnosti izkazati na lepši način, kot da se

osnuje v UPZ, ali iz vrst slovenskega učiteljskega sploh — poseben odsek, ki naj si zada nalogo, zbrati (to bo najtežje!) in izdati v tisku njegovo izbrano delo.

Če bi se dobilo (in upam, da bi se!) le 500 naročnikov za njegovo izbrano delo, ki bi se potem sponzorirale obvezni plačevati po 50 din letnega prispevka, bi imeli v 5 letih najbogatejšo njegovo zbirko pred seboj. Če uspevajo druge založbe v veliki meri z učiteljskim denarjem, je prav gotovo dana tudi možnost, da uspe to podjetje, ki bi bilo nam v ponos, Adamiču pa bi se izpolnila želja, ki jo je nosil vsa zadnja leta v srcu.

Vzel sem 5 let, torej 5 knjig oblike »Zborov« (5 zborov, ker tudi v njegovem glas. ustvarjanju zasledimo pet ustvariteljskih epoh!).

Prva knjiga naj bi imela za uvod obširno znanstveno študijo o njem, nekaj faksimiliranih tekstov, risbo glave, rok, fotografije rojstne hiše, Kamnika, Trsta, klavirja, delovne sobe njegovih učiteljev, njegovih del, pogreba, groba itd. Nato pa strokovnjaško urejene zbornice, samospeve, klavir itd. (To bodo že strokovnjaki znali, saj jih imamo tudi v vrstah učiteljev za svojo potrebo več kot drugi stanovci!)

Najtežja naloga, mislim, da težja kot zbrati denar, pa čaka odsek, ki naj dela zbere. Adamič je bil tako plodovit, da mnogokrat niti svojega starejšega dela sam ni poznal. Poleg tega pa so njegova dela raznešena po vseh možginskih arhivih glas. združenj širom domovine ter po arhivih privatnikov. — Pa z dobro voljo gre vse, posebno če izpolnjujemo željo pokojnika, če delamo sebi v ponos ter domovini v čast.

Mahkota Milan.

† Dragici Beloglavčevi v slovo

V Sv. Vid si prišla s smehljajočim obrazom. Kdo bi si bil mislil, da so se smehljale pač le Tvoje ustnice, ni se pa moglo nasmehniti tudi Tvoje srce... Kako bi se bilo smehljalo, ko je pa slutilo Tvoje mlado cvetoče telo neizbežen korak strašne smrti.

Zvenela si, rožica Slovenskih gor. O neusmiljena smrt, zakaj si ubila našo Dragico, zakaj ubijaš tiste, ki bi še tako radi živeli in delali? Kdo nam bo odslej pisal šolske igrice, kdo izlival v verze bol in radost, kdo slikal naše ljubke haloške griče, kdo?

Dragica nikdar več!

Nikdar več, kajti njena usta so onemela, njene lepe oči so se zaprle za večno, nikdar več ne bodo občudovalle sončne šentvidske ravnine.

Mnogo si govorila o smrti. Sama si si postavila nagrobni napis. Toda iz Tvojih besed smo zaznavali le eno: željo, še živeti, živeti in delati! Ni Ti bilo dano! Odšla si, čista in lepa; mi smo ostali, sami, žalostni, potrti.

Podjavoršek Tončka.

Učiteljski pokret

Instrukcijski tečaj

Posamezne delovne edince so že pričele z delom, ki kljub začetnim težkočam lepo napreduje. Posebno močno edinico je v ptujskem srežu organiziral tov. Segula. Steje deset članov, ki so za lažje in temeljitejšo študiranje gospodarskih in socialnih prilik v srežu razdelili svoje delovno področje v več karakterističnih okrožij. Obenem so se na šolah lotili psihološkega proučevanja otrok. Njihov postopek je popolnoma pravilen, saj bodo na tak način najlaže in vendar najbolj zanesljivo ugotovili, kako vpliva otrokovo okolje, predvsem gospodarske in socialne prilike, na njegovo duševno rast. Ptujška edinica naj bo vzpodbuda za vse one, ki iz kakršnihkoli vzrokov še niso začeli z intenzivnim delom.

Matična edinica v Mariboru se je odločila v smislu sklepa božičnega sestanka, da priredi v velikonočnih počitnicah instrukcijski tečaj. Natančni datum in podrobnejši spored bosta objavljena, ko bo urejena tehnična plat prireditve. Tečaj ima predvsem namen, razjasniti nekatere nejasnosti, ki so se morda pojavile med našim delom, nakazati podrobnejše smernice za delo v bližnji bodočnosti ter uvesti člane v tehniko in metodo našega dela.

Tečaj naj bi trajal dva dni. Prvi dan naj bi bil posvečen metodiki dela pri študiju va-

si, drugi dan pa praktičnemu psihološkemu raziskavanju otrok. Ako ima kdo izmed članstva še kak predlog glede organizacije tega instrukcijskega tečaja, naj ga takoj sporoči. Vodstvo mariborske delovne zajednice mu bo hvaležno zanj.

Udeleženci tečaja bi se morali za tečaj nekoliko teoretično pripraviti, posebno kar se tiče psihološkega raziskavanja otrok s testi. V to svrhu priporoča vodstvo M. d. e. članom, da preštudirajo do tedaj sledeče knjige, oz. razprave:

1. Binet-Simon: Izpitivanje i merenje inteligencije kod dece. (V cirilici.)

2. Zlatko Špoljar: »Savremena škola«, god. II., br. 3, 1928.

Obe deli lahko preskrbi Knjižarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani, pa tudi Nakladna knjižara Breyer v Zagrebu, Masarykova 5.

3. Dr. Branislav Krstić: Izpitivanje inteligencije po Binet-Simonovi metodi. Prosvetni glasnik iz l. 1924.

To razpravo bo najlaže in brez stroškov dobiti, saj ima Prosvetni glasnik vsaka šola.

Vsa nadaljnja navodila daje vodstvo Mariborske delovne edince.

Iz vodstva mariborske delovne edince

1. Vodstvo Mariborske delovne edince ponovno poziva člane Učiteljskega pokreta, da resno poagitrirajo za letošnje knjige Slovenske šolske matice. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi zaradi premajhnega zanimanja izšla Vrančeva knjiga kakorkoli okrnjena. Izide naj v celoti, kakor si jo je zamislil avtor. Saj je knjiga eno izmed redkih praktičnih del v slovenski pedagoški literaturi. Nam bo pri našem delu lahko vedno uspešno služila. Knjiga ni nastala iz gola teoretiziranja, temveč izhaja iz realnih potreb slovenske šole.

2. Okvirni načrt za študij šolskega okoliša je razmnožen in razposlan večini pokretašev. Kdor ga še nima, naj ga naroči pri tajniku M. d. e. tov. Milošu Ledineku, Tezno-Maribor. Priloge k načrtu (tabele) iz nepredvidenih razlogov še niso razmnožene. To se bo storilo v najkrajšem času in jih zainteresirani prejmejo naknadno.

Splošne vesti

NOV UČITELJSKI LIST

V Zagrebu je pričel izhajati nov učiteljski list »Hrvatski učiteljski dom« kot nadaljevanje (XIV. letnik) lista, ki ga je že svoječasno izdajalo hrvatsko učiteljstvo. List je pričel izhajati kot reakcija na rovarjenje, ki je pričelo v JUU s strani gotove skupine beograjskih učiteljev, ki skuša begati učiteljstvo po savski banovini in rušiti temelje zdrave neodvisne stanovske linije, za katero se je učiteljstvo izreklo na sarajevski skupščini JUU in za katero je tako odločno manifestiralo na novosadski skupščini. Hrvatsko učiteljstvo ima z listom namen, pospešiti zdravo delo in zdravo smer učiteljstva. Zanimivo je, da so zahtevali ustanovitev lista mladi hrvatski učitelji na »Učiteljskem tednu« v Zagrebu od 3. do 9. jan. t. l. na katerem so ustanovili »Zadrugo Ivan Filipovića« za izdajanje knjig in pomoč učiteljstvu ter za osnivanje lista. List je urejevan popolnoma z namenom, propagirati proučevanje in delo za kmetijski narod. Urednik mu je predsednik sekcije JUU za savsko banovino tov. Franjo Marinić. List izhaja polmesečno, t. j. l. in 15. v mesecu. Predsednik sekcije JUU tov. Marinić piše v članku »Krenimo novim putem« o cilju sledeč: »Položiti čvrste temelje učiteljski organizaciji, zboljšati socialni, materialni in pravni položaj hrv. učiteljstva in težko stanje šolstva in prosvete ter pravilno pojmovanje nacionalizem, t. j. služenje narodu in razvijanje narodne kulture in bratskih odnosov do srbstva in slovenskega učiteljstva nam morajo biti v teh težkih dneh kašipoti pri našem prosvetnem delu.« Podpredsednik JUU tov. Stjepan Kranjčević piše v dnevnem članku »Človek«: »Diven je človek, kadar je — pravi človek! Kadar ga krase one vrline, ki tvorijo človeka, pravega človeka... Zavaljo ničevega dobička, radi nevednega naslajanja, zaradi ničevih nakitov, so pripravljeni ljudje pustiti vse ono, kar dela človeka za človeka, pripravljeni so postati plašljivi, petolizci, pustiti vrste borbe za resnico in pravico, okreniti hrbet pravični stvari in pristati na največje nasilje in nepravico. Zaradi uspeha se pogazi vse!... Ako kdo, mora učitelj ostati pravi človek! Med »Potrebni« knjigami navaja literaturo, ki uvaja učitelja v kmečke probleme.

— Pavšalne obdolitve. »Slovenec« od 23. februarja prinaša v rubriki »Kaj pravite« tudi nekako namigavanje, da so številni učitelji l. 1933. in pozneje do sred. l. 1935. denuncirali kmečko in mestno prebivalstvo na debelo, češ da so protidržavni elementi. — Takih pavšalnih obrekovanj smo sicer že vajeni, toda jih prav tako kot vedno doslej odklanjamo. Navesti konkretne primere in pokazati nanje bi bilo možato, toda zakaj, ko pa so pavšalne obdolitve cenejše.

— Praktični učiteljski izpiti na drž. učiteljski šoli v Ljubljani se bodo v pomladanskem roku začeli v petek 9. aprila 1937. ob 8. uri dopoldne. Kandidatje naj svoje pravilno opremljene prošnje za pripustitev k izpitu vložijo uradnim putem pravčasno tako, da bodo vsaj do 3. aprila v rokah izpitnega odbora, sami pa naj se zglašijo pol ure pred začetkom izpita v direktorij pisarni. Zakasnele prošnje kakor tudi zamudniki pridejo v poštev šele za prihodnji izpitni rok v oktobru 1937.

Posebna obvestila se kandidatom ne bodo razpošiljala. — Ravnateljstvo.

Nad vse higienično in praktično je obložiti mize, kredence, stole etc.

z namiznim linolejem

Namizni linolej je neprimerno trpežnejši od voščenega platna in njega čiščenje je že enostavnejše.

Ko boste za novo sezijo pisali tvrdki A. & E. Skabernè po nove vzorce za pomladne plašče ali obleke, zahtevajte tudi vzorce namiznega linoleja.

Manufakturna veletrgovina
A. & E. Skabernè, Ljubljana

— Zaupanje v denarne zavode se polagoma vrača. Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so znašale vloge pri 29 slovenskih hranilnicah dne 31. decembra 1936. 999.792.593 din, torej skoro 1 milijardo dinarjev. K temu znesku je še treba pristeti obresti za leto 1936., ki se bodo pripisale v teku prvih mesecev l. 1937. in ki znašajo približno 38 milijonov dinarjev. Potem bodo znašale vloge približno 1038 milijonov dinarjev. V primeri s stanjem 31. decembra 1935. so narasle vloge pri 7 hranilnicah, število vlagateljev v tekočem računu pa celo pri 11 hranilnicah. Skupno število vlagateljev je znašalo 138.439. Na vsakega 8. prebivalca dravske banovine odpade torej 1 hranilnična knjižica. — V decembru 1936. so narasle skupne vloge pri 9 hranilnicah. Vloge na knjižice pri vseh hranilnicah so narasle v decembru za 845.201 din. Te številke dokazujejo, da se zaupanje v hranilnice in v denarne zavode sploh polagoma zopet vrača, od česar bo imelo korist celokupno naše gospodarstvo.

Najbolj zadolžen je oni, ki ne ve, kaj je sebi dolžan.

— Poizkusna in ne vzorna šola. Pri nas je srbohrvatski izraz »ogledna škola« preveden v »vzorna šola«. Ta prevod je napačen. »Ogledna škola« je »Poizkusna šola« in ne vzorna šola.

ZENE VEDO ZA ČAR LEPIH LAS...

Nobena žena ne bo pozabila, ako je »ona« občudoval njene lepe lase. Vedno zopet bo hotela to slišati in bo storila vse, da ostane v njegovih očeh lepa! Ako negujete Vaše lase z Elida Shampooom, ostanejo vedno bujni, mehki in sijajni, dajo se lahko in lepo česati, a kodri drže dalj časa.

Osebnne zadeve

— i Upokojeni so učitelji(ce): Kalan Antonija iz Trbovlje, Gomilek Ljudmila iz Vidma ob Savi, Kocijančič Ivan iz Ljubljane, Vudler Rudolf iz Petrovc, Voglar Franc iz Celja.